

"Noi eram viitorul", de Yael Neeman

Mărturie despre viața în chibuț, omagiu și elegie

De **Getta Neumann**

În copilăria mea din anii '50 –'60, în România socialistă, cei din preajma mea își pierdeau până și ultimele iluzii legate de "orânduirea socialistă", dar își păstrau entuziasmul pentru chibuțul israelian, comunitatea rurală bazată pe proprietate colectivă, dreptate socială și egalitate. În Israel, idealul unei vieți generoase și juste devenea realitate prin efortul uriaș, cum nu se poate mai nobil, de a construi o societate egalitară de oameni onești, muncitori și puternici.

Chibuțul Yehiam, din nordul țării, aproape de granița cu Libanul, lângă ruinele unui castel din timpul Imperiului Otoman, construit pe o fortăreață din timpul Cruciăților din sec. al XIII-lea, era un exemplu strălucit. Condițiile erau vitrege, sursele de apă inexistente, pământul arid. Fondatorii, în majoritate imigranți evrei unguri, supraviețuitori ai Holocaustului, purtau în suflet, alături de amintirea celor care pieriseră și teama de noi primejdii într-o vecinătate dușmănoasă, hotărârea de a crea o lume nouă, bună și dreaptă, conform idealurilor organizației sioniste socialiste și seculare, Hașomer Hațair (Tânărul Străjer). În anii '60, întreprinderea lor părea să fie un succes deplin.

Din păcate, "... noi trăiam în vârful unui turn, într-un vis de dreptate, egalitate și de adevăr, pe care îl clădisem în văzduh", scrie Yael Neeman, născută în 1960, în chibuțul Yehiam, în povestirea ei *Hayinu He'Atid (Noi eram viitorul)*, publicată în 2011 în ebraică, tradusă în engleză, franceză și alte limbi. Este o mărturie emoțională, scrisă din nevoia absolută de se destăinui, de a retrăi trecutul și de a-l înțelege, de a pătrunde cauzele eșecului acestei experiențe. Autoarea reproduce propriile ei trăiri filtrate prin reflecție și traumă, completate cu material din arhivele chibuțului.

Pentru a deveni oameni de tip nou, lipsiți de prejudecăți burgheze, eliberați de sub autoritatea parentală și cu un simț al responsabilității pentru colectivitate, copiii, de la vârsta de 3 săptămâni, locuiau despărțiți de părinți, în așa-numitele "case ale copiilor". Spre seară, după ziua de muncă, tatăl și mama dispuneau de o oră și 50 de minute pentru viața de familie. Se mânca la cantina chibuțului, iar sarcinile de menaj (spălat, curățat, gătit) erau îndeplinite de câteva persoane pentru întreg colectivul, astfel că acest răgaz era destinat în exclusivitate relației dintre părinți și copii. Cu toate că în familiile normale cu greu se pot dedica aproape două ore vieții împreună, separarea fizică a copiilor de părinți spulbera coeziunea nucleului familial.

Grupa de copii adopta o identitate colectivă, era ca "un miriapod uriaș", o vietate cu nenumărate picioare, un lanț de inele inseparabile. Yael Neeman își descrie drumul spinos de la "noi" la "eu", la individul atent la sine, la propriile aspirații. Cu toate că viața era frumoasă pentru copiii din chibuț... Se bucurau de o libertate extraordinară, de recreații în mijlocul naturii, plantau legume și flori, se jucau cu câini, cu animale. După principiile educației anti-autoritare, totul se putea negocia, până și prezența la cursuri, temele de casă și programa școlară. Nu se dădeau note, nici examene, căci motivația trebuia să vină din interior și nu să fie impusă. Când Yael întâmpină dificultăți la matematică, este dispensată de această materie și în schimb, citește romane istorice. Adolescenții aveau dreptul, cum spune autoarea, "să facă ce voiau și să nu facă ce nu voiau".

Și totuși, "era un sistem care era propice aspirațiilor și viselor oamenilor, dar nu vieții lor reale". "Noi eram viitorul" - titlul cărții include și concluzia ei. Copiii din anii 1960, "noi", au părăsit, în majoritate, chibuțul și trăiesc în societatea israeliană capitalistă și individualistă. "Cine ar putea spune nu unei tentative de a crea o lume mai bună, o lume a egalității și dreptății? Noi nu am spus nu. Noi am dezertat." Au plecat, chinuți de remușcări, cu conștiința încărcată, dar drum de întoarcere nu mai era.

Cauzele declinului chibuțului așa cum fusese el conceput în prima jumătate a secolului al XX-lea sunt multiple. Rațiunea lui de a fi din punctul de vedere al intereselor de stat - rolul lui economic, strategic și militar de o importanță

covârșitoare în evoluția tânărului stat israelian - a diminuat în anii '70. Ca urmare, sprijinul guvernului a scăzut mult. Mai cu seamă, dificultățile create de însuși sistemul chibuțului i-au subminat existența. Voința de a rupe tiparele familiei tradiționale și patriarhale evreiești, o expresie a revoltei tineretului, odată împlinită, s-a transformat în dorința de a restaura nucleul familial. Din anii 1990, copiii locuiesc împreună cu părinții. Privatizarea s-a extins în toate domeniile, proprietatea privată a fost reintrodusă. "De la fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoi" a fost înlocuit prin salariu după merit. Economia funcționează după regulile pieței.

"Generației rebele anti-burgheze îi succede o generație a cărei ideal este o casă individuală cu grădină, un câine, o mașină și un grătar", conchide Prof. Gaby Sheffler în lucrarea sa "Autoritate și relațiile parentale în chibuț: Pierderea și revenirea structurii familiei". Dacă în zilele noastre, chibuțurile (diferențele dintre ele sunt considerabile, dar vorbind în general) cunosc o perioadă de renaștere timidă, este pentru că sunt locul potrivit pentru un trai într-un mediu rural, într-o structură cu rămășițe de spirit de omenie și solidaritate.

Viitorul nu a devenit niciodată prezentul, constată Yael Neeman cu părere de rău, cu tristețe și nostalgie. Cartea ei este un omagiu și totodată o elegie pentru o utopie.